

Egyes nők

Certain Women – amerikai, 2016. Rendezte: **Kelly Reichardt**. Szereplők: **Michelle Williams, Laura Dern, Kristen Stewart**. Forgalmazó: **SPHE**. 108 perc.

Egyes nők szerint, és véleményüket jó pár férfi is osztja, a feminizmus célkitűzései megvalósulni látszanak. A nőjogi törekvések harmadik, kilencvenes években kezdődő hulláma lassan partot mos: egyre többet beszélünk a nemek közötti bérezési egyenlőtlenségekről, a törvényhozás vagy vállalatvezetés nemi aránytalanságairól, a párkapcsolati erőszak hétköznapi pokláról. A feminista kiáltványok egykori jelszavai beépültek a fősodorbeli média nyelvébe. Hollywood is érzi az új idők szelét, az utóbbi évek legsikeresebb vígjátékai közül számos női alkotóhoz (Melissa McCarthy, Amy Schumer, Elizabeth Banks) kötődött. Ugyanakkor a feminista kultúratudományok kutatói közül többen állítják, hogy éppen mostanában válik visszavonhatatlanul árucikké a feminizmus – amire a mainstream ráteszi a mancsát, azt meg is bényítja.

Ebben a klímában Kelly Reichardt filmjei a hiteles női

művészet tiszta, hús vívű forrását jelentik. Az ötven fölött járó rendező a modernista minimalizmus legszebb hagyományait folytatja, hasonló irányban, mint függetlenfilmes férfikollégái közül Jim Jarmusch vagy Gus Van Sant. Kánonba vésett férfiak, akik alkalmankénti bukásaik dacára is évtizedek óta háborítatlanul építhetik szerzői filmes életművüket, míg Reichardt 1994-es, Sundance-en futott bemutatkozása (*Fűfolyó*) után tizenkét évig nem rendezett, mert nem kapott lehetőséget. Kétezres évekbeli, második pályakezdése óta viszont megtalálta a közönségét, és támogatókra is szert tett, noha a „pénzügyi siker” kifejezést továbbra sem lehet egy mondatban említeni a filmjeivel. Ám vannak sztárok, akik melléállnak, elsősorban a három filmjében is főszerepet játszó Michelle Williams, aztán Jesse Eisenberg és Dakota Fanning (*Sötét húzások*), vagy Kristen Stewart és Laura Dern (*Egyes nők*). Mindez egyelőre kevés hozzá, hogy Magyarországon is moziforgalmazásba kerüljön valamelyik filmje, de fesztiválvetítéseket, sőt egy pár napos retrospektívet már kapott, lehelletfinom remeklése, az *Egyes nők* pedig dvd-n érkezik.

Reichardt kamaradrámájának három főhőse van, három erős, határozott női karakter: a túsul ejtett ügyvédnő, a családi építkezést szervező feleség és az esti iskolába járó farmerlány. Felettük-mögöttük pedig ott a negyedik főszereplő, a végtelenre nyíló montanai táj, ahol folyton fúj a szél, rengeteget kell utazni, hogy eljussunk valahova, az égbolt pedig úgy borul az apró, didergő emberek fölé, mint Isten túlméretezett takarója. Kísszerű, jelentéktelen, semmi kis történeteket látunk, amelyek mégis túllépnek a banalitáson, általuk nemcsak a hősnők gazdagodnak valami kiküzdött-megélt belső tapasztalattal, hanem magunk is. Miben áll ez a tapasztalás? Talán abban, hogy kitartóan keresni

kell a kapcsolódást a másik emberhez, ahogy a film legerősebb szálán a fásult oktatójához közeledő Jamie is teszi, de ha egyedül vagyunk, úgy is jó. Ha békében elszívhatunk egy cigit a kisteherautó platójának dőlve, már elértünk valamit. Az *Egyes nők* a csend, a befelé figyelés filmje, önmagunk elviselésének mindennapos feladatáról szól. Új-Hollywood kevesebbet emlegetett, halk szavú, énkereső filmjeire hasonlít, az *Öt könnyű darabra*, Altman *Három nőjére*. Mélabús, mint egy téli western, és céltalan, mint egy Monte Hellman rendezte road movie. Kelly Reichardt korábban egyetlen mesterművet rendezett, a *Járatlan utat*, amely éppen western és road movie volt egyszerre. Az *Egyes nőkkel* újra a csúcsra ért, de ez a csúcs ködös és hideg. Valószínűleg nem sokan veszik észre, hogy ő már ott van.

Extrák: Nincsenek.

KRÁNICZ BENCE

A kőszívű ember fiai

Magyar, 1965. Rendezte: **Várkonyi Zoltán**. Szereplők: **Sutyok Mária, Bitskey Tibor, Tordy Géza**. Forgalmazó: **Magyar Nemzeti Filmalap Filmarchívum Igazgatóság**. 159 perc.

A hatvanas évek magyar új hullámát sajátos „pozitív diszkrimináció” sújtotta: a kritika, s ennek következtében a filmtörténeti kánon kizárólag az új hullámok szerzőkre, a mo-

Lángoló agy

Brain on Fire – amerikai, 2016. Rendezte: Gerard Barrett. Szereplők: Chloë Grace Moretz, Thomas Mann, Carrie-Ann Moss. Forgalmazó: Independent. 88 perc.

Gerard Barrett ifjú titánként tűnt fel az ír filmkészítés Olümposzának környékén, amikor 2012-ben, 24 évesen előállt első nagyjátékfilmjével, a *Pilgrim Hill*-lel. Aztán következett a *Glassland* 2014-ben, ezt is szerette a kritika. Magyarán, Barrettnak minden esélye megvolt, hogy felmásszon a hegyre.

És akkor 2016-ban hozzányúlt Susannah Cahalan önéletrajzi ihletésű regényéhez, a *Lángoló agy*hoz, ami nem véletlenül lett a New York Times bestsellere: a fiatal újságíró nő lefegyverző stílussal meséli el különös betegségének drámai történetét, amelyet jó ideig alaposan félre diagnosztizáltak és -kezelték. A szöveg óhatatlanul magával ragadja olvasóját: könnyen elképzelem, hogy én kezdek egyre furcsábban viselkedni, rám néznek egyre furcsábban szüleim, szerelmem, munkatársaim, rám néz egyre tanácsaltalanabban a fehér köpenyes mentőangyalok hada.

A filmben azonban éppen ezt a személyességet nem sikerült adaptálni. Hiába érzi a néző, hogy itt valami súlyos tragédia bontakozik ki, és ez a kedves, életvidám lány hamarosan meghal, ha valami csoda nem

történik. Hiába tesz meg minden tőle telhetőt a Susannah Cahalant alakító Chloë Grace Moretz, hiába hozza a törődő munkatársnő figuráját Jenny Slate, hiába téblábol amolyan papírból kivágott formába kényszerítve Thomas Mann (a társ), Richard Armitage (az apa) és Carrie-Ann Moss (az anya). A dráma meghal a kórházi ágyon.

A film első kétharmada arról szól, hogyan sülyed Susannah egyre mélyebbre, válik hol görcsben rángó vitustáncos-sá, hol sarokban gubbasztó agyhalottá. Az utolsó harmadban természetesen megérkezik a csodadoktor, és mintegy véletlenül rálel az orvosi titok nyitójára. Közben szenved mindenki. Csak éppen ezt az (amúgy teljesen érthető és átérezhető) agóniát és a gyógyulást kísérő extázist képtelen Gerard Barrett átvinni a mozgóképre.

A *Lángoló agy* képi világa sem innovatív: Yaron Orbach operatőr igyekszik az igaz történethez illő realista képeket komponálni, Susannah delirált pillanatait pedig a kamera rángatásával illusztrálni, de az örület képei leválnak a realista drámáról.

A film kezdő mondatait parafrazálva: megtörtént már, hogy olyan filmet néztél, amely az istennek se tudta felkelteni érdeklődésed? És próbáltál menekülni? Ha igen, akkor tudod, mit tegyél. Ha nem, itt egy jó tanács: olvasd el a könyvet, jobban jársz vele.

Extrák: Semmi.

SZÁNTAI JÁNOS

A tehetség

Gifted – amerikai, 2017. Rendezte: Marc Webb. Szereplők: Chris Evans, McKenna Grace, Lindsay Duncan. Forgalmazó: Fox. 101 perc.

Ha van amerikai indie-film, ami nagyon szót az elmúlt évtizedben, akkor az *(500) nap nyár* ilyen volt. Marc Webb mozija nem csak mesteri meseszövege és a különböző lelki relációk végletesen egyszerű jelenetekben megmutatott mélységei, hanem a kortárs filmkultúra ikonikus hőstípusának mondható „Manic Pixie Dream Girl” újszerűbb ábrázolása miatt lett maradandó. Webb ezután tett két kitérőt a fősodor felé (*A csodálatos Pókember 1–2.*), de most visszakanyarodott a függetlenekhez, és leforgatta a *Good Will Huntingot* és a *Család kicsi kincsét* is megidéz, illetve megugró, egyúttal a MPDG-t szerepeltető mozik egyfajta variánsaként is értelmezhető *A tehetség*, amely ékesen bizonyítja, hogy jóllehet számos megoldás mostanra rojtosra kopott az újvilági független szcénában, egyes alkotókban még mindig van szusz és invenció. A történet hőse a nagybátyja által nevelt, árva matekzseni, a kis Mary, aki épphogy kilépett a hátulgombolósok kö-

zül, és máris az öltönyös akadémikusok ajtaján kopogtat. Frank, a nagybácsi a hétköznapi gyerekek életét szeretné biztosítani Mary számára, de nagyjanyjának, Evelynnek más tervei vannak: a zsenik sokszor keserű kenyerét etetné vele. A dráma több szinten bontakozik ki (Frank és Evelyn, Mary és Frank, továbbá Frank és a hozzá közel álló két hölgy között), és a direktor remek ritmusban emeli a dráma tétet, filmjének még az is megbocsátható, hogy éppen a konfliktusok kiélezésben főszerepű dramaturgiai megoldás (az Evelyn és Frank között meginduló harc első állomásának tekinthető bírósági tárgyalás lezárása) bicebóca, mert léletszerűtlen kicsit. Ugyancsak felejthető, hogy a dialógusok között akad néhány szegényesebb (például a Frank és a Mary tanárnője között a kocsmában zajló tereferé ostobácska), hiszen a párbeszédék jobbára ülnek, egyszerűségükkel együtt mélyek, sokszor azért, mert humor és dráma elegyét kínálják. *A tehetség* ugyan nem ér fel az *(500) nap nyárig*, de így is az egyik legszerethetőbb film az idényben, olyan mozi, aminek még a hibái is szimpatikusak. **Extrák:** Kimaradt jelenetek, werkfilm (több részletre törölve), előzetes.

PÁPAI ZSOLT

Batman-ünnep

Jeph Loeb és Tim Sale a kilencvenes évek legelején találkoztak először. A DC kiadó egyik szerkesztője hozta össze őket, aki kivételesen tehetségesnek találta a szabadúszó illusztrátorként dolgozó Sale-t, noha a rajzoló addig mindössze egyetlen nyomtatásban megjelent sorozattal, a *Thieves' World* című, hamar elfelejtett fantasyvel szerénykedhetett. Loeb, az író Hollywoodból érkezett a képregényiparba. Épp kezdte bedarálni a stúdiórendszer, bár néhány sikert is felmutathatott, többek között a *Kommandó* című Schwarzenegger-klaszszikusba is besegített. Az alternatív közegben mozgó, ismeretlen művész és a hollywoodi medencés bulikból elmaradhatatlan író nem is állhattak volna távolabb egymástól. Aztán kiderült, hogy tökéletes párost alkotnak, és az utóbbi negyed század szuperhősképregény-történetének legszebb fejezteit írták együtt.

Bemutakozó sorozatuk, a *Challengers of the Unknown*, majd a Marvelnek készített *Wolverine & Gambit* után tehetek próbát Batmannel. Előbb egyrészes, halloweeni történetekkel arattak sikert, innen jött az ötlet, hogy egy hosszabb szériában is az év jeles napjai köré építsék fel a történetet. A *Hosszú Halloween* titokzatos

sorozatgyilkosa ünnepekkor öl, Batman pedig tanácstalan. Nyomozásában az egyre fásultabb és elcsigázottabb Gordon felügyelő és az igazságvágytól fűtött fiatal ügyész, Harvey Dent segítik – a Batman-rajongók sejtetik, hogy rossz vége lesz a történetnek. Ám a melankolikus, felejthetetlen zárlat előtt felvonul a Batman-kánon színe-java, Jokertől Rébuszon át a Macskanőig. A *Hosszú Halloween* forgatva úgy érezhetjük, a Batman-mítosz párlatát, esszenciáját olvassuk. Ez részben Loeb műfaji zsonglőrmutatóványainak köszönhető: a központi krimiszál összefonódik a Falcone család gengszter-történetével (*Keresztapa*-utalásokkal gazdagon), fokozatosan pedig a Batmanhez közel álló hősök is életveszélybe kerülnek, a krimi intellektuális feszültségét a thriller zsigeribb izgalmai váltják. És ne higgyük, hogy Loeb paragon hagyná bármelyik bűnügyi zsánert: csak az utolsó fejezetben jövünk rá, hogy voltaképpen noirt olvastunk, Dent/Kéttarc elkárhozásának históriáját.

Egy beleváló Batman-kalandhoz ennyi is elég lenne, remekművé azonban Tim Sale rajzai teszik a *Hosszú Halloween*-t. A fősodorbeli szuperhősképregények rajzi világa a hetvenes évektől fokozatosan a

realizmus mind megtévesztőbb illúziója felé haladt. Sale markáns, olykor szurreálisba hajló stilizációja ennek szöges ellentéte: eltorzuló, a környezettel összemosódó alakok, alapjellegzetességeikre redukált, karikatúrisztikus figurák (lásd a csupafog Jokert), hosszan megnyúló, lúdbőröztető árnyékok uralják Sale Gothamjét. Nem véletlen, hogy ez az értelmezés azóta is Batman legtöbbet idézett és másolt változatai közé tartozik. Tim Sale úgy emlékszik, nem sokkal a sorozat megjelenése után, egy közönségtalálkozóra tartva megmondta Loebnek, hogy ennél jobbat már úgy sem fognak csinálni. Ennél jobbat talán tényleg nem, de ugyanilyen jót azért az azóta eltelt bő húsz év alatt igen, és reméljük, előbb-utóbb a *Daredevil: Yellow*, a *Superman for All Seasons* vagy a *Spider-Man: Blue* is megjelenik magyarul.

Jeph Loeb – Tim Sale: Batman: Hosszú Halloween 1-2. Színes, képményfedeles. 2x200 oldal. Kiadó: Eagle Moss.

MAGYAR SZAKLAP

Ha tudjuk, hogy a *Buborékhámozó* című, elemző cikkeket közlő képregényes szaklap 100 példányban jelenik meg, szerzői pedig lelkesedésből dolgoznak, akkor nem érdemes köteledünk a kiadvánnyal. A suta vagy nyakatekert mondatokat, modorosságokat tudjuk be a

rajongói elfogultságnak. Bayer Antal szerkesztő azt közli, amit küldenek neki, a változatosságra pedig nem lehet panasz: új magyar megjelenésekről (*Csatorna, Nyugat mínusz zombik*), képregénytörténeti érdekességekről (William Hogarth narratív festményei) és külföldi trendekről is szó esik a friss lapszámban – bár ez utóbbi, a kilencvenes évekbeli comics-divatok visszatéréséről szóló írás alaposabb utánajárást és nagyobb teret érdemelt volna. Külön ki kell emelni Lénárd László cikkeit, aki az osztrák Csatornáról és a *Filmvilág* stripsorozatairól is szabadon mer asszociálni, hol közéleti kérdésekre, hol a képregény alapvető hatásmechanizmusaira. A színvonal tehát egyetlen, ezzel együtt a *Buborékhámozó*nak minden száma ajándék.

Buborékhámozó 15. Fekete-fehér, tűzött, 32 oldal. Kiadó: Nero Blanco Comix.

KRÁNICZ BENCE

SZÁRNYAS FEJVADÁSZ (1182) (RENDEZŐI VÁLTOZAT)

DOUDACHE.HU